

Svar på skriftligt spørsmål SSS 494/2022 rd

Svar på skriftligt spørsmål om ersättningar för utlåning av e-böcker

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller överlämnat följande skriftliga spørsmål SS 494/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Viitanen /sd m.fl.:

Enligt vilken tidtabell överför regeringen en proposition till riksdagen med förslag till en teknikneutral utlåningsersättning, för vilken riksdagen har uttryckt sin målbild redan i beslutet om budgeten för 2022 och varför syns inte den finansiering för e-lånersättningar på en miljon euro som anslagits för detta ändamål i statsbudgeten för 2023?

Som svar på detta spørsmål anför jag följande:

I statsbudgeten under moment 29.80.41 Vissa dispositionsrättsersättningar (reservationsanslag 3 år) har reserverats högst 15 648 000 euro till betalning av ersättning till upphovsmän för utlåning av skyddade verk och av utgifter som föranleds av detta. Enligt förklaringen till momentet: ”Av anslaget betalas kompensation till upphovsmännen av upphovsrättsligt skyddade verk och övriga rättsinnehavare ... enligt upphovsrättslagen för utlåning av verk vid bibliotek...”. Anslagets storlek har legat på denna nivå sedan 2017, och en anslagsproposition av denna storlek ingår också i budgetpropositionen för 2023. När regeringen våren 2022 beslutade om anslagen i planen för de offentliga finanserna 2023–2026 gjorde den en reservering på en miljon euro per år för betalning av e-lånersättning under FM:s moment 28.99.99 Ramreserveringar.

I maj 2022 tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en utredningsperson, hovrättsrådet Kristina Harenko, för att utreda hur användningen av e-material vid bibliotek kan ersättas med tanke på hela det omfattande aktörsfältet – upphovsmän, förläggare, bibliotek. Utredningspersonens uppgift var att för ministeriet lägga fram ett förslag till lösning eller alternativa förslag på hur det är möjligt och ändamålsenligt att ordna ersättandet av användningen av e-material vid bibliotek i Finland. Utredningen som gavs i uppdrag har lämnats till undervisnings- och kulturministeriet. Utgående från utredningen bedömer ministeriet för närvarande de följande stegen i beredningen.

Harenko föreslår i sin utredning en lagstiftningslösning som grundar sig på en paragraf om överföring av upphovsrätt som fogas till 3 kap. i upphovsrättslagen i stället för att nödvändiga bestämmelser fogas till 19 § (Spridning av exemplar av verk och rätt till ersättning för utlåning) i 2 kap. om inskränkningar i upphovsrätten. Dessa bestämmelser om utlåningsersättning som enligt förslaget fogas till de olika kapitlen kan anses som helhet göra utlåningsersättningen teknikneutral, då även e-böcker och e-ljudböcker omfattas av utlåningsersättningen.

Utredningspersonen konstaterar i sin utredning följande: ”Utlåningsersättningen för e-material grundar sig inte på bestämmelsen om inskränkning i upphovsrättslagen. Upphovsrättsligt är det inte nödvändigt att föreskriva om utlåningsersättning för [e-material] i lagen. Det är fråga om utlåning som omfattas av rättsinnehavarnas ensamrätt. Till exempel i Nederländerna har utlåningsersättningen för e-material genomförts genom separata beslut. Det är fråga om en ersättning

som betalas för vederlagsfri användning av ett verk i en situation där man med sedvanliga avtalsarrangemang inte kan garantera upphovsmännen tillräcklig utkomst och biblioteken tillräcklig tillgång till verk för att upprätthålla samlingarna på ett ändamålsenligt sätt.

Den nuvarande utlåningsersättningen baserar sig på utlåningsbeloppen. Upphovsmannen har rätt till ersättning på basis av utlåningen, om han eller hon yrkar på ersättning. Detta är också motiverat i fråga om e-material, eftersom ersättningen då hänför sig till de verk som används. Att låneersättningen är lagstadgad och att årligen inkluderas i statsbudgeten garanterar systemets stabilitet och tryggar förutsättningarna för utveckling av e-lån. Dessutom är det motiverat att utlåningsersättning betalas endast för lån för skyddade verk och eventuella andra upphovsrättsligt skyddade objekt. Av dessa orsaker är det skäl att foga bestämmelser om utlåningsersättning för e-material till upphovsrättslagen. Då ska man också beakta de internationella avtal som påverkar tillämpningen av upphovsrättslagen och de förpliktelser som följer av dem.”

För klarhetens skull är det möjligt att låna ut tryckta exemplar av verk i biblioteken, eftersom det i upphovsrättslagen föreskrivs om en inskränkning i upphovsmannens rätt att sprida verk. Däremot förutsätter användningen av e-material vid biblioteken alltid att biblioteket har skaffat en licens som möjliggör användning av e-material vid biblioteket.

På basis av det som sagts ovan och med beaktande av det alternativa förfarande som föreslås i utredningen kan ersättning till upphovsmännen för e-utlåning 2023 betalas på det sätt som utredningspersonen föreslår genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet. De medel för e-låneersättningar som reserverats i ramen för 2023 föreslås i den kompletterande budgetpropositionen för 2023 i statsbudgeten.

Ändringen av upphovsrättslagen, genom vilken man tryggar stabiliteten i ersättningssystemet för e-utlåning och förutsättningarna för utveckling av e-lån, såsom utredningspersonen har motiverat lagstiftningslösningen i utredningen, ska beredas så att lagändringen träder i kraft 2024.

De kollektiva förvaltningsorganisationerna för upphovsrätt Sanasto rf, Teosto rf och Kopiosto rf som godkänts som organisationer som förvaltar låneersättningen presenterar i mitten av året beräkningar som baserar sig på föregående års utlåningsuppgifter gällande fördelningen av låneersättningen mellan de grupper av rättssinnehavare som organisationerna representerar. Därefter betalar undervisnings- och kulturministeriet andelarna till organisationerna samt ersättning för kostnaderna för anskaffning av utlåningsuppgifterna. Om organisationerna som förvaltar låneersättningarna utvidgar anskaffningen av utlåningsuppgifterna för 2022 att även omfatta uppgifterna om e-utlåning för 2022, kan fördelningen av utlåningsersättningarna för 2023 i enlighet med ministeriets beslut även omfatta e-utlåningsersättningen för 2023.

Helsingfors 19.10.2022

Forsknings- och kulturminister Petri Honkonen